

Poštnina plačana v gotovem.

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 dinarjev. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 8.

Ljubljana, dne 15. aprila 1923.

Leto II.

Lesni delavci, pripravljajte se na dostojno proslavo 1. maja!

Pred kongresom.

Že večkrat smo poudarjali, da nam je veliko ležeče na tem, da se ustvari enoten pokret vseh lesnih delavcev Jugoslavije. Polovičarstvo bi v tem pogledu bilo, če bi del lesnih delavcev šel svojo pot, drugi del pa svojo. Da bi se napravil vsaj poizkus priti do skupnega postopanja, je centralni odbor osrednjega društva lesnih delavcev na svoji seji z dne 21. marca 1923 sklenil, nasloviti na strokovne organizacije lesnih delavcev v Zagrebu, Sarajevu in Belgradu dopise, oziroma pozive sledeče vsebine:

„Cenjeni sodrugi!

Iz dopisov, ki smo jih prejeli od strani obeh obstoječih organizacij lesnih delavcev (drvodelnjskih radnika) v Zagrebu posnemamo, da je zavladata splošna želja po sklicanju kongresa vseh v Jugosla-

viji obstoječih strokovnih organizacij lesnih delavcev. Centralni odbor osrednjega društva lesnih delavcev v Ljubljani, zavedajoč se važnosti trenutka ter nujne potrebe ustvaritve baze, ki bi omogočala realiziranje skupne in enotne taktike v borbi proti ofenzivi kapitala, idejo projektiranega kongresa iskreno pozdravlja, in zagotavlja, da bo po svojih močeh storil vse, da se v okviru danih razmer in prilik taka baza najde in uresniči. Pri svoji dobri volji pa naš centralni odbor ne more prezreti dejstva, da sta projektirana pravzaprav dva kongresa. Enega sklicuje sodrug Kordič, drugega pa sodrug Novak. To bi potemtakem pomenilo, da do prepotrebne enotne fronte lesnih delavcev Jugoslavije v doglednem času še ne bo prišlo. Smo mnenja, da mora vsaka ambicioznost izginiti in da moramo imeti vsi skupaj izključno le interese celotnega proletarijata lesne stroke v vidiku.

LISTEK.

Vinko Mazi:

Prepovedana pot.

Nekje onkraj hriba so kričale tovarniške sirene in so peli zvonovi opoldansko pesem. Soparen dan je bil v avgustu, da je peklo od prašne ceste in je trepetal zrak nad dozorelim žitom.

Mož, z okorno leseno nogo in vsekrižem zgrbljeno kožo nad izteklim očesom, je krenil v park in sedel na pokošeni trati v senco visokih kostanjev, ki so objemali z obeh strani belo, gladko pot, izgubljaajočo se v hladno daljo. Ko je odložil lajno in postavil nanjo zamazano šajkačo, je izvlekel iz ohlapne bisage kos kruha in par zgodnjih jabolk.

»Kakšno kosilo bo jutri? Morda še slabše, vrag znaj!« je siknil malomarno in legel na komolec. »Pa čemu ta briga za jutrišnje kosilo, ko še za današnjo večerjo ne vem! Dali bodo, radi ali neradi, toda

poglavitno je, da bodo dali. Rekli bodo morda: Bog s tabo, mislili pa bodo: pojdi k vragu! Kaj zato! — V teh peklenskih časih mora biti človek zadovoljen, da sploh živi, da rine tja naprej, kakorkoli že... Samo senca je ostala še prijazna in gostoljubna, kakor je bila od nekdaj, vse drugo se je popačilo in pohujšalo. Še voda se mi zdi, da teče bolj skopo in še veter, da piha prisiljeno.«

»Pa kaj bi te puste modrosti!« —

Zamahnil je z roko, kakor da je odgnal muho in vrgel se je še na drugi komolec. Zagledal se je v široki pas azurnega neba, ki je nemirno viselo med kostanji in hribom. Potem si je zažvižgal lahno, skoro v brezskrbnosti odlomek neke melodije iz svoje lajne. Kmalu nato pa je zadremal.

Dremal je morda kake pol ure, ko ga predrami osoren glas:

»He — kaj pa vi tukaj, kaj?«

Pogledal je v park, kjer je slonel ob debeli palici slok, bradat človek.

Da se odstranijo vse zapreke, ki navidezno morda ovirajo ustvaritev skupne in enotne podlage za nadaljnje delo in da se prepreči vsako trenje, ki bi iz dveh nasprotujočih se kongresov moralo nastati, kar bi rodilo neizogibne težke posledice, za katere bi mi morali vsako odgovornost že vnaprej odklanjati je naš centr. odbor na svoji seji z 21. III. t. l. sklenil predlagati vsem v Jugoslaviji obstoječim strokovnim organizacijam lesnih delavcev, da pošlje vsaka izmed njih po dva svoja delegata na ožjo konferenco, katera naj bi se vršila dne 22. in po potrebi še tudi 23. aprila 1923 v Ljubljani. Na tej konferenci naj bi se pretresalo vsa ona vprašanja, ki se tičejo principov, načel, taktike, metod in organizirnega ustrojstva organizacije ter uprave in financ. — Skratka, na tej konferenci naj bi se ustvarila platforma za uspešno delo in zadovoljiv rezultat kongresa. In ako vlada vsestransko količkaj dobre volje, kakor se to vedno zatrjuje, tedaj bode na tej konferenci dosežen tudi sporazum, da se bode vršil samo en kongres, ne pa dva, ter določen ključ glede zastopstva na njem.

V nadi, da uvidite tudi Vi potrebo take konference, Vas, cenjeni sodrugi, v imenu proletarske solidarnosti in v namenu, da končno pridemo do solidnega pokreta lesnega delavstva Jugoslavije, nujno naprošamo, da nam čimprej sporočite, če se z našim predlogom strinjate in dva delegata vaše organizacije na to konferenco pošljete.

S sodružnim pozdravom itd.“

Tako se torej glasi vsebina dopisov. Tak dopis je bil poslan v Zagreb na naslov sodruga Kordiča in sodruga Novaka.

»Kaj?« — široko zazehal. »Nič slabega — počivam.«

»Počivate — hm — morda znate tudi čitati?«

»Za silo že, če treba. Kaj pa bi radi?«

»Vsaj predrzni ne bodite! Zadosti velika je tabla, da bi jo lahko videli,« se je zadržal in pokazal z dolgo, koščeno roko tja prek poti.

Mož z leseno nogo se je siloma ozrl na zeleno tablo in čital bel napis »Prepovedana pot«.

»A, tako!« — Obrnil se je na trebuh, da je udarila štula ob škorenj, pa si je podprl glavo. »Nisem opazil poprej, res ne; saj vidite, eno samo oko imam. Invalid sem —«

»To je vseeno!«

»Vseeno? — Ne vem, če je baš vseeno, ali leži tukaj potepuh, ki je v pretepu izgubil oko in nogo, ali pa če počiva človek, ki so ga bili sredi poštenega dela iztrgali in pognali v strelske jarke, pa naposled pohabili tako nekrščansko za vse žive dni...«

»Pravim vam, da vršim kot grajski čuvaj (— tega »grajskega čuvaja« je poudaril s pretirano važnostjo —) samo svojo dolžnost, če zahtevam, da takoj zapustite park.« (Konec prih.)

Zdi se pa, da je apel našega centralnega odbora bil zastoj. Kajti iz lista „Radnička štampa“ („Delavski tisk“) v Zagrebu z dne 30. marca 1923 je razvidno, da je v teku spor med obema skupinama za imovino „Zveze lesnih delavcev Jugoslavije“ („Saveza drvodjelskih radnika Jugoslavije“), ki je bil ustanovljen l. 1920., ki se pa vsled zakona o zaščiti države ni mogel uveljaviti.

Razvidno je iz zgoraj omenjene številke „Radničke štampe“, da skupina okoli sodruha Kordiča sklicuje kongres na dan 6. maja 1923 v imenu centralnega izvrševalnega odbora Saveza drvodjelskih radnika Jugoslavije, katerega pa ima pravzaprav v rokah skupina okolo sodruga Novaka.

Novakova skupina pa sklicuje kongres na dan 13. maja t. l. pod imenom „Akcijskega odbora“.

Poleg raznih očíkov, ki padajo na naslov ss. Novaka, Batta in Krsnika, o katerih si pa nočemo prisvajati pravice sodnika, dokler ne bomo slišali obe plati zvona, pravi „Radnička štampa“, da je Akcijski odbor z vsemi svojimi podružnicami tudi pozvan na kongres dne 6. maja. Ne vemo še danes, ko pišemo te vrstice, ali se „Akcijski odbor“ kongresa dne 6. maja udeleži ali ne. Vsekakor pa bi bilo želeti, da na kongres pride.

Za nas je jasno, da na kongres pojdemo. Zavedamo pa se tudi, da stvar ni tako enostavna kakor bi si morda kdo mislil.

Govorili in povedali bomo svoje mnenje na kongresu. Zadnja odločitev mora itak pasti na glavni skupščini osrednjega društva lesnih delavcev. Ob tej priliki naj zastopniki mase povedo svoje mnenje potem, ko se jim bo podalo izcrpno poročilo.

Dopis, ki ga je centralni odbor osrednjega društva lesnih delavcev poslal na ostale strokovne organizacije lesnih delavcev Jugoslavije, dokazuje, da želimo takega strokovnega pokreta lesnih delavcev, ki bo v prvi vrsti soliden ter odgovarjal interesom lesnih delavcev kot takim. Pri vsem tem pa je upoštevati dejanske vladajoče razmere.

Kje tiči vzrok?

V Ljubljani in ljubljanski okolici imamo dovolj mizarskih delavnic in lahko trdimo, da se mojstri med seboj prepirajo, kdo dobi delo za to in ono stavbo. In če pogledamo število protokoliranih tvrdk, ki jih imamo v Sloveniji vseh skupaj 65, je od teh 65 tvrdk 18 onih lesne industrije, kar je očividno precej velik odstotek števila ostale industrije. Tudi smo že večkrat v našem strokovnem listu navajali, da je Jugoslavija bogata na lesu, da se ga ne izvaža le za milijone, temveč za milijarde kron v tujino. Vemo tudi, da imamo v Ljubljani kakor v ljubljanski okolici mizarska podjetja, ki morejo vsako mizarsko delo na stavbah prevzeti. Pred vojno so naša mizarska podjetja imela veliko stavbenih mizarskih naročil

za Opatijo, Lovrano, Reko, Trst, skoro bi smeli trdití, da ni v celem Primorju stavbe, po kateri se ne bi bil bliskal oblič kranjskega mizarja in po kateri ne bi pel čopič ljubljanskega pleskarja. S ponosom lahko trdimo, da so nas mizarje upoštevali tudi zunaj naše domovine. Pa ne samo to, temveč če si prišel v Celovcu, Meranu, Inomostu itd. v mizarško delavnico, si našel 80 odstotkov slovenskih mizarjev in vajencev. Najraje so imeli nemški podjetniki mizarškega pomočnika Slovenca, to pa, ker je bil dober delavec „garač“, ki je garal od ranega jutra do večernega mraka.

Sedaj, ko imamo svojo državo, smo pa obdani s kitajskim zidom tako, da ne uide niti klinja obliča iz tujine k nam. Kljub temu pa izvemo, da je neka večja tovarna v Ljubljani na Dunajski cesti naročila vsa mizarška dela za svojo ogromno stavbo iz Celovca, to pa najbrže zaradi tega, ker bo ceneje izvršeno, kakor če bi ga prevzela kaka domača mizarška tvrdka. Obenem si dovoljujem opozarjati tudi na to, da stane vagon, v katerega se ne more naložiti posebno veliko oken, okvirov in vrat, 1000 dinarjev od Celovca do Ljubljane.

Kje je tedaj vzrok? Ali imajo naši podjetniki take ogromne dobičke, ali pa so življenske razmere pri nas tako mizerne, da mizarški pomočnik ceneje živi v Celovcu. Kje tedaj je vzrok?!

Organizacija — hranilnica — posojilnica.

Da bo naša hranilnica in posojilnica tudi v bodoče dobro funkcionirala in da bo nje finančno stanje tečaja dinarja na denarnem trgu odgovarjalo, smo že naše vloge primerno zvišali, in če to ne bo zadostovalo, jih bomo zvišali še, kajti to je najboljšo sredstvo za pomirjenje živcev naših gospodov in razen tega tudi najboljšo sredstvo za pomirjenje naših želodcev. Vse to nam veleva previdnost. Na same obresti se ne smemo zanašati. V skrajnem slučaju bomo morda morali seči na rezervni fond naše hranilnice in posojilnice, zato mora biti ta fond za vse slučaje dosti velik in jak. In razume se, da ga bomo mogli načeti le tedaj, ako ga bomo imeli.

Ker pa ne moremo plačati vso glavnico naenkrat, plačujmo vloge na tedenske obroke, katerim smo dali ime prispevki. Sedaj pa si oglejmo, kako posamezniki te obroke ali prispevke plačujejo. Prvi, to so zavedni, ti instinktivno čutijo, da je naša hranilnica in posojilnica hrbtišče nas vseh in zato vlagajo svoje obroke, ne da bi jih bilo treba tirjati od strani inkasanta oziroma zaupnika. Sami vedo, da brez tega ne gre in da nam v nobenem slučaju ne bo padala mana iz nebes. Drugi pa čemerno kremžijo obraz, kadar je treba plačati vlogo. Tudi oni sicer vedo, da brez nič ni nič, in ker so egoisti, bi plačevanje vlog najraje prepustili drugim. Ka-

dar pa prične hranilnica funkcionirati kot posojilnica ter izplačevati vloge z obrestmi vred, jih ni treba klicati, sami pridejo in brez pardona tirjajo, neglede na to ali za drugega še kaj ostane ali ne. Še hujše je s tretjimi. Te je treba že naravnost preganjati, da vrše svojo dolžnost in gorje zaupniku, če nima dovolj trde kože. Bolj nevhvaležnega posla ni, kakor prekljati se s človekom te tretje sorte, kajti vir njegovih izgovorov, da ne more plačati, je naravnost neizčrpljiv. Drugi izmed njih napravi zopet nedolžen ali pa prav idiotski obraz, kakor da ne bi znal šteti do pet in vpraša, češ, »za kaj pa gre?«. So pa tudi med njimi taki, ki zaupnika oblože s celo kopico očitanj. Očividno zato, ker se zaupnik zaveda važnosti dela, ki ga opravlja, ter se ne ozira ob takih prilikah na nezavednost drugih. Da so ljudje te tretje vrste pri terjatvah najbolj brezobzirni, smo imeli že dostikrat priliko opazovati. V slučaju stavke ti enostavno nastavijo nož na prsi, češ, daj, ali pa pojdem delat!

Pri svojem delu za našo hranilnico in posojilnico se da naše zaupnike primerjati z vrtnarji. Z mladimi drevesi, dokler ne rode, ima vrtnar zelo veliko truda, napora in skrbi, konec koncev pa, ako ne pride vmes kaka elementarna nezgoda, se na posled vendarle raduje svojega dela. Drevesa so zrasla, sadje pa uživajo poleg vrtnarja tudi drugi. Ravno tako je z našimi zaupniki, samo da teh ni zadela še nikoli kaka elementarna nesreča, njihovo delo je še vedno rodilo uspehe, vedno še obrodilo sad, katerega uživajo poleg njih tudi drugi, časih tudi taki, ki ga niso bili vredni —. Bodimo zaupnikom torej hvaležni!

Kakšen položaj bi nastal, če bi danes ne imeli naše strokovne organizacije? Kdo naj na to vprašanje da pravilen odgovor? Ako rečemo, da bi to pomenilo za nas popolno katastrofo z vsemi dalekosežnimi posledicami, naj nam to zaenkrat zadostuje. Eno torej stoji, in v tem smo menda vsi edini: organizacija mora biti, organizacijo moramo imeti, brez organizacije ni za nas življenja. Organizacijo pa tvori članstvo. Čim več članstva ima organizacija, tem močnejša je. To pa še dolgo ni vse. Organizacija mora biti v vsakem oziru sposobna za konstruktivno delo, biti mora prožna, živa ustvarjajoča sila, ki vsebuje vso možnost ekspanzivnosti, ki je vedno pripravljena na boj. Poleg tega mora dozoreti tako daleč, da bo uspešno segala v vsa kulturna, socialna in gospodarska vprašanja. Težka zmota bi torej bila, če bi kdo mislil, da mrtvo število članov organizaciji že zadostuje. Nikakor ne! Naša organizacija kakor tudi vsaka druga delavska strokovna organizacija, mora biti zgrajena na fundamentih, ki jih tvorijo živi organizmi, ki pa morajo imeti predvsem dušo! To dušo morajo prenesti na skupnost, na organizacijo. Ta duša pa se imenuje zavednost! (Dalje prihodnjič.)

Mizerija brezposelnih kot sredstvo za dosego namena.

Pod navedenim naslovom piše strokovni list lesnih delavcev v Avstriji „Der Holzarbeiter“ sledeče:

„V gospodarskem in političnem boju si stojita nasproti dva razreda; to je razred posedujočih in razred, ki nima nobene posesti. Kratko rečeno: posest in delo. V nasprotju z malo skupino kapitalistov, ki si je osvojila vso posest in moč ter to svojo moč proti delavstvu brutalno izrablja in delovno ljudstvo zatira, stremi razred nemaničev za tem, da se revščina odpravi, bogataše razlasti in postane vsa posest skupna last človeštva.

Posedujoči razred, zlorabljač državno silo in poslužujoč se raznih drugih faktorjev, ki so mu šli in mu gredo še danes na roko, je znal delavski razred potisniti v tako pozicijo, da je služil njegovim interesom. Delovna sila in kri delavskega razreda je bila vedno žrtev posesti. Delovno ljudstvo, katero je plemstvo in kapital skozi stoletja na najgrši način izkoriščal, je pričelo misliti ter prišlo do sklepa postaviti nasproti svojim tlačiteljem dobro in močno organizirano delovno silo — počelo se je organizirati. Ni pa šla stvar tako enostavno, kakor so si to predstavljali nekateri idealisti. Treba je bilo desetletij, preden je med zaslužnjem delavstvom ideja organizacije dozorela. Ali dolgotrajni naporji niso ostali brezuspešni, kajti končno je delavstvo moralo priti do spoznanja, da se bo rešilo hlapčevstva in suženjskih spon, v katere ga je vkoval kapitalizem, le potom organizacije. Tako je organizacija postala faktor, ki ga danes nihče ne more več prezreti; kajti baš potom svoje organizacije se delavstvo danes kapitalističnemu razredu upira tako, kakor še nikoli poprej. Ali tudi kapitalizem ne miruje, glavna njegova težnja je organizirani odpor delavstva zlomiti. In ravno sedaj smatra kapitalizem, da je za ta njegov namen napočil ugoden trenutek; gospodarska kriza mu prihaja kot dobrodošlo sredstvo. — Pričel je delavske pozicije naskakovati. Njegov napad je vseskozi internacionalnega značaja. Vse države v Evropi, z dobro in slabo valuto, danes neizmerno trpe vsled splošne razoranosti vsega gospodarstva. Posledica kapitalističnega in militarističnega divjaštva pa je velikanska brezposelnost, ki je v Avstriji na primer zavzela že naravnost strahotne oblike. Ali ni je stvari, ki bi si jo kapitalistična reakcija ne izkušala izrabiti v svoje namene. Tako tudi brezposelnost, ki jo izveštni krogi sedaj smatrajo in izkoriščajo kot dobrodošel objekt.

Seveda na rovaš delavstva! Prvi, ki zlorablja brezposelnost v svoje špekulativne svrhe, so podjetniki. Oni vidijo v armadi brezposelnih svoje

najboljše pomočnike za zniževanje plač, ker računajo, da bo beda, v kateri se brezposelni delavci nahajajo, iste privedla do nazora, da bodo prej dobili delo, če se bodo ponujali ceneje ter ne bodo gledali na delavni čas. Pri tem satanskem početju je njihova pozornost osredotočena zlasti na one delavce, ki v organizaciji še niso dosti utrjeni.

Ali tudi buržuazija in degradirano plemstvo ne more prebaviti današnjega stališča delavskega razreda. Reakcija, ki je vtelesena v buržuaziji in plemstvu, je zopet na pohodu ter dviga zavestno svojo glavo ter postaja pogumnejša in predrznejša, kajti tudi ona pričakuje, da bo vsled bede delavstva prišla na svoj račun. Lačni in obupani ljudje podležejo zelo lahko raznim nastavljenim vadam. Med tem buržuazija pridno agitira za oborožene bande, s katerimi hoče z brutalnim nasiljem delavstvo pahniti zopet v suženjstvo starih, za buržuazijo zlatih časov. Italija in Mažarska sta deželi, ki služita buržuaziji kot idealen vzor. Zato tudi Avstrija ustanavlja razne fašistovske organizacije, kakor „Hakenkreuzlerje“, „frontne bojovnike“, „domobrance“ (Heimatswehren), „narodne socialce“ itd. Člane teh čednih organizacij najemajo hlapci buržuazije tudi med brezposelnimi delavci ter jih za Judežvo plačilo zlorablja kot biriče in krvnike proti sotrpinom lastnega razreda. Nedavno tega je taka oborožena banda na Dunaju pod komando nekega bivšega nadporočnika napadla štiri sodruge kar na javni cesti. Dva je tolpa težko ranila, enega pa, ki je bil član obratnega sveta ter funkcionar strokovne organizacije, ki se je trideset let boril in trpel za delavstvo, so na licu mesta enostavno ustrelili! Med bando, katera je sestojala iz šestnajstih individujev, je bilo dvanajst manualnih delavcev, dva pa sta bila duševna delavca, ostala dva kot voditelja in hujskača pa iz krogov buržuazije. Po aretaciji teh lopovov pa se je izkazalo, da je bilo med dvanajstimi pripadniki delavskega stanu — devet brezposelnih! Pripadniki buržuazije sami torej ne jemljejo v roke revolverjev in drugih takih morilnih instrumentov, temveč so od pamtiveka vajeni, da drugi na mestu njih, vendar pa v njihovem interesu, opravljajo krvavo, rabeljsko delo.

Buržuazija si je znala vedno pomagati. Vsako situacijo je še vselej znala izrabiti. Najprej je pahnila delavstvo v brezposelnost. S tem je povzročila pomanjkanje, bedo in gorje. Sedaj pa izrablja in zlorablja to stanje na ta način, da daje najbolj stradajočim, brezposelnim delavcem denar — pa ne morda zato, da si potolažijo svoje kruleče želodce, ampak zato, ker postaja tak človek, samo da si reši življenje, sposoben sa vse. Take delavce torej najema sedaj buržuazija za pobojsstvo in morije. Jasnejše se nam etična in moralčna kakor tudi religiozna plat sedanje takozvane boljše družbe ne more kazati.

Denar pa ni edino sredstvo, s katerim skuša buržuazija dosegati svoje namene in cilje; v to svrhu se poslužuje tudi še drugih potov. Blatenje, sumničenje in podtikanje ji je priljubljen sistem. Na videz dobrohotno kritizira in zabavlja na kako stvar, od katere hoče delavce odvrniti, toliko časa da delavcem omaja vero in zaupanje vanjo. Delavec brez vere in zaupanja v svojo lastno stvar tvori vedno porabljivo orodje v rokah buržuazije.

Priljubljeno sredstvo posedujočega razreda je tudi sejanje razdora in netenje zavisti med delavci samimi. Zaupanje delavcev v njihove organizacije mora biti izpodkopano, zato je treba zabavljati čeznje, zaupnike delavcev in funkcionarje treba postavljati v slabo luč. Posebno pa hujskajo podjetniki odpuščenega delavca z zbadljivimi opazkami: češ, „sedaj pojdite k organizaciji, ona naj vam da delo“ — ali pa „zahvalite se svojim voditeljem za to“ in tako dalje. Njihovo staro načelo, da se tam tretji smeje, kjer se dva prepirata, še vedno velja.

Podjetniki in reakcija se nahajajo pod enim klobukom. Vsi izrabljajo brezposelnost. Kaj, podjetniki in reakcija sami? Ne! Tudi takih delavcev je, oziroma takih, ki so se delavcem sami vsilili kot zaupniki in voditelji, dasi jih nihče ni klical. To so ljudje, ki stoje v službi nacionalno ali versko fanatičnih krogov. Vse dejanje in nehanje takih prijateljev do danes tudi ni bilo nič drugega kot prikriti boj proti pripadnikom lastnega razreda. Delavstvo ima povoda dovolj, da se brani vseh takih in enakih pomagačev.

Kapitalizem in delavstvo sta dva popolnoma ločena pojma, kojih interesi se nahajajo v diametralnem nasprotju. Prepad, ki ju loči ni premostljiv.

Kongres lesnih delavcev v Nemčiji.

Centralni odbor osrednjega društva lesnih delavcev je prejel od zveze lesnih delavcev Nemčije v Berlinu dopis, v katerem nas vabi na svoj kongres. Kongres se bo vršil v Kasslu ter se prične dne 23. junija 1923. Dnevni red bratske organizacije za ta kongres je:

1. Konstituiranje kongresa.
2. a) poročilo načelstva o njegovem delovanju;
b) poročilo blagajne;
c) poročilo zvezinega odbora;
d) poročilo uredništva in tiskovne komisije.
3. Mezdna in tarifna politika zveze.
4. Novo delavsko pravo.
5. Časovna gospodarska vprašanja.
6. Strokovni kongres.
7. Posvet o pravilih ter predlogih.
8. Volitev zvezinega načelstva, zvezinega odbora in okrožnih poverjenikov.
9. Slučajnosti.

Ob priliki svojega kongresa praznuje zveza lesnih delavcev Nemčije zajedno tudi tridesetletnico svojega obstoja.

Dnevni red je, kakor videti, obširen in v kolikor temeljitost nemških tovarišev poznamo, bo dal povoda k globoko zamišljenim razpravam.

Značilno je, da smo vabilo, naj bi tudi osrednje društvo lesnih delavcev poslalo zastopnika na ta kongres, prejeli že početkom druge polovice meseca marca, dočim se bo kongres vršil koncem junija.

Časa ostaja nemškimi tovarišim toréj dovolj za razprave v časopisju in na shodih o dnevnem redu.

Mezdna gibanja.

Ljubijana. Opirajoč se na dejstvo, da je draginja v zadnjih mesecih neprestano naraščala in znaša narastek od decembra prošlega leta najmanj 45%, je podružnica osrednjega društva lesnih delavcev naslovila na zvezo mizarških podjetij vlogo, v kateri je izrazila, naj bi se plače mizarjem, stolarjem in strojnimi delavcem primerno regulirale. Dasi je od tega poteklo že več tednov, še ni prišlo do nobene razprave med delavci in delodajalci. Gospodje okolo zveze mizarških podjetnikov skušajo na vse mogoče načine prepotrebno primerno zvišanje plač zadrževati. Najpoprej so kot predpogoj za sklicanje razprave zahtevali, da se morajo ljubljanski lesni delavci odreči veljajoči odpovedni dobi. Drugače pa so stavili zahtevo, da se mora poleg odpovedne dobe naša strokovna organizacija odreči tudi nameri gléde posredovanja dela. Ta postopek od strani organizacije mizarških podjetij je zelo značilen! Potemtakem naj delavska organizacija organizaciji delodajalcev že kar vnaprej priznava gotove koncesije, preden je zastopnikom obeh organizacij sploh dana prilika porazgovoriti se pri skupni mizi. Pri tem pa je najboljša to, da organizacija podjetnikov delavski organizaciji niti ne pove, kaj bi ona v slučaju, da se delavci odreko dveh tako važnih postulatov, ponudila kot koncesijo. Odkrito priznamo, da takih praktik do sedaj še nismo doživeli. Kakšna bi bila takšna delavska organizacija, ki bi metala nekaj od sebe, preden dobi za to kaj drugega, je jasno. Da o takem načinu postopanja ne more biti niti govora, gospodje okolo zveze mizarških podjetij sami dobro vedo. Ali nekaj drugega je: konjunktura, dasi ni ravno slaba, trenutno ni baš sijajna. Gospodje okolo zveze mizarških podjetij pa so bili vajeni vsako priliko mezdne gibanja izkoristiti tudi zase, in sicer tako, da so sami vselej profitirali največ. Tozadévná praktika je kaj enostavna. Premogovni baroni na primer, če so delavcem pri vozičku premoga zvišali plačo za tri vinarje, so ceno premogú povišali najmanj za 5 vinarjev. Da je bil dobiček premogovnih baronov pri velikanski množini premoga mnogo večji kakor pred povišanjem rudarskih plač, je jasno. Tako so ob vsakem mezdne pokretu po-

stopali tudi gospodje okolo zveze mizarških podjetij. Tudi ti so vselej povišavali cene svojim izdelkom nad zneske, ki so jih priznavali vposlenim delavcem. Da so torej tudi ti vsakokrat profitirali sami največ, je nezpodbidna resnica. Trenotno pa jim takega profita ni pričakovati, zato pa naj tudi mizarji, stolarji in strojni delavci nič ne dobe. To je njih koncept! Toda tako ne bo šlo, to naj si gospodje pri zvezi mizarških podjetij nikar ne mislijo. Čas je preresen in eksistenca mizarjev, stolarjev in strojnih delavcev najmanj primerna za zbijanje šal. V kolikor poznamo ljubljanske lesne delavce, odnehali ne bodo. In če bodo gospodje okolo zveze njihovo potrpežljivost preveč natezali, jih utegne še boleti glava.

Prevalje. Čudno vrsto sabotaže smo doživeli. Tudi lesnim delavcem Mežiške doline draginja ne prizanaša. In baš raditega bi se bila morala pri okrajnem glavarstvu vršiti razprava. Sicer pa je na prošnjo osrednjega društva lesnih delavcev okrajno glavarstvo v Prevaljah sklicalo lansko leto tako razpravo, katera se je tudi z gotovim uspehom zaključila. Tudi to pot je osrednje društvo naprosilo okrajno glavarstvo, naj skliče zastopnike lesnoindustrijskih tvrdk ter posreduje. Toda, glejte ga spaka, kaj se je zgodilo. Dne 23. marca t. l., ko bi se imela vršiti razprava, prideta predsednik osrednjega društva lesnih delavcev Tokan in tajnik delavske zbornice Likar v spremstvu delavskih zaupnikov na okrajno glavarstvo, kjer pa jim je bilo rečeno, da se delodajalcev ni pozvalo! Na vprašanje zakaj ne, je komisar dejal, da se je okrajno glavarstvo radi kompetentnosti obrnilo na pokrajinsko upravo v Ljubljani, od koder pa je baje prišel odgovor, da posredovanje v mezdnih zadevah ne spada v delokrog okrajnih glavarstev, temveč v delokrog inšpekcije dela, v tem slučaju v delokrog inšpekcije dela v Mariboru. — Lepa je ta! Kje je pod božjim solncem zapisano, da okrajna glavarstva ne smejo posredovati pri mezdnih sporih? Znano nam je, da je pokrajinsko namestništvo samo že enkrat posredovalo, zakaj bi torej ne smelo posredovati okrajno glavarstvo? Če ni pokrajinskemu namestniku padla krona raz glavo, ko je sam osebno posredoval, bi gotovo tudi gospodom pri okrajnem glavarstvu ne padla, če bi rešili stvari, ki so jim pred nosom. Menimo, da okrajna glavarstva menda niso samo za „regulacijo“ živinskih sejnov tukaj. Pa mi razumemo, kaj je in kam moli pes svojo taco. Državne oblasti so počele vsako zaščito šibkejšega, to je delavca, sploh sabotirati! Najenostavnejši način, ki se ga pri tej svoji sabotaži poslužujejo, je pač ta, da pošiljajo delavca od Poncija do Pilata v dobri veri, da ne bo opravil nikjer ničesar. Tako enostavno pa stvari ne pojdejo. Osrednje društvo lesnih delavcev se je torej obrnilo potom delavske zbornice na inšpekcijo dela v Mariboru z zahtevo, da urno skliče del-

dajalce ter posreduje. Če bi bilo posredovalo okrajno glavarstvo v Prevaljah, bi to bilo gotovo znatno cenejše, kakor če se to izvrši po inšpekciji dela iz Maribora. Ali praktičnost naših oblasti presega vse meje modrosti. Iz vsega tega sledi za delavstvo zelo važen pouk, ki kulminira v tem, da kolikor več bomo imeli moči v svoji strokovni organizaciji, toliko manj nam bo treba beračiti okolo raznih oblasti ki nam niti naklonjene biti ne morejo, ker so to inštitucije kapitalističnega družabnega sistema.

Celje. Dne 24. marca 1923 bi se imela ob 2. uri popoldne na magistratu vršiti razprava z mizarškimi mojstri. Namen razprave je bil isti kakor povsod drugod. Plače nizke, draginja čindalje večja, en in isti refren razoranih gospodarskih razmer! A žal, tudi tukaj ni prišlo do nobenega cilja. Prvič so se pozivu delavske zbornice odzvali samo trije mojstri, drugič pa vsled nesporazuma niso prišli zaupniki mizarjev, ker niso vedeli za uro, kdaj se ima razprava vršiti. Zastopnik delavske zbornice Likar in zastopnik osrednjega društva lesnih delavcev Tokan iz Ljubljane brez delavskih zaupnikov sploh nista mogla sklepati kakega dogovora. Sicer pa je izgledalo, da z došlimi tremi mojstri ne bi prišlo do obnove kolektivne pogodbe, tudi če bi pomočniki bili navzoči. Predsednik mizarške zadruga Pernovšek Martin je po stari navadi vseh združnih predsednikov izjavljal, da ni pooblaščen, vrhutega so vsi trije gospodje unisono spustili veliko lamentacijo na slabe čase, kar pa seveda ne bo držalo. Poznamo izgovore, katerih se gospodje ob vsaki priliki poslužujejo, ali navzlic niti enemu izmed vseh mizarških mojstrov v Celju niti v sanjah ne pride na misel, da bi obesil svojo obrt na klin in šel zopet za pomočnika. Kolektivna pogodba, sloneča na zvišanih plačah, se bo obnovila in naj velja, kar velja, čeprav tudi brez njillove famozne zadruga. Storjeni so koraki, da renitentno gospodo skliče inšpekcija dela v Mariboru. Ob tej priliki se bo tudi pokazalo, kakšnih nadaljnjih sredstev se bo treba poslužiti, da se izvestne može omehča ter prisili, da priznajo, da mizarji ne morejo ob sedanjih mizernih plačah živeti. Nastane vprašanje, zakaj inšpekcija dela v Mariboru sklicanje razprave zavlačuje. Zvedeli smo sicer, da je inšpektor dela g. inž. Kunc bolan. To pa po našem prepričanju ne sme biti povod za odlaganje, saj je vendar tudi še g. inž. Dejak v Mariboru, in če je še to premalo, naj se pa v božjem imenu še koga nastavi. Inženirjev je dosti. In končno, kaj pa je z delavskimi asistenti, o katerih je svoječasno bilo veliko govora? Prosimo inšpekcijo dela v Mariboru, da rešitev mezdne vprašanja mizarjev v Celju pospeši.

Shodi.

Poročilo o shodu v Ljubljani, ki se je vršil dne 11. marca 1923, ob 9. uri dopoldne v »Delavskem

domu«. Točno ob 9. uri pozdravi podpredsednik sodr. Blažević dobro obiskani shod in ga otvori s sledečim dnevnim redom: 1. Mesečno poročilo, 2. Nadaljevanje obēnega zbora, 3. Protest proti 10 urnemu delu, 4. Mezdno gibanje, 5. Raznoterosti. 1. Kot prvi poda blagajnik Iglič svoje poročilo za mesec februar, dalje poroča kontrola, da je našla blagajniške knjige vse v najlepšem redu, kar vzamejo člani na znanje, 2. Nadaljevanje obēnega zbora se je razvilo v napeto debato glede odpovednega roka. Govorilo je precej članov oziroma sodrugov, kako bi bilo boljše, nakar se osemdnevni rok s precejšnjo večino sprejme. 3. Pri protestu proti deseturnemu delu so se vsi člani izrekli, da, kar imajo, ne popustijo nikdar, nasprotno, borili se bodo še za krajše delo, tako da bodo imeli popolnoma vsi delo. — Dalje poroča sodr. Tokan, kaj je doživel v sredo dne 7. marca 1923 v Duplicii pri Kamniku, kako so nezavedni delavci, ki delajo celih 12 ur na dan in da imajo sramotno nizke plače. Ženske od 5—6 K na uro, mizarji do 12 K, predelavci 14 K na uro, in da delajo ženske celo še ponoči, kar pa je proti zakonu. Dalje prečita blagajnik Iglič »Sprejemnico na delo«. Pri članih je iznenadenje, česa vsega se že poslužujejo podjetja, na kar se sklene, da se enkrat skliče v Duplicii shod in da gredo ljubljanski mizarji tja, katerih se je oglasilo precejšnje število. 4. Mezdno gibanje. Sodr. Iglič poroča, da ni še nikakega dogovora in predlaga, da gre jutri sodr. Bradeško k predsedniku mizarjskih podjetnikov g. Rojini ter ga vpraša, kaj da je z odgovorom, poudarja pa še, da se naj počaka do prihodnjega zaupniškega sestanka, kjer se bode še nadalje ukrepalo. Dalje poroča sodr. Tokan, da se mora borza dela brez izjeme uvesti za ljubljanske mizarje, na kar člani pristanejo. Dalje so izvolili v slučaju, da se vrše pogajanja, sledeče sodruga k pogajanju. S. Erjavec (Weisbacher), s. Pokove (Binder), s. Hafner (Rojina), s. Virant (Stavbena družba). Za male delavnice s. Škerjane. 5. Raznoterosti. Govorilo je več sodrugov. Ker so podjetniki odpustili več delavcev, so sklenili enoglasno, da se v Ljubljani izvaja bojkot, dokler ne ugodijo našim zahtevam. Dalje se je sklenilo, da se obvesti vse podružnice kakor tudi v naših časopisih, da naj nihče od mizarjev ne potuje v Ljubljano iskat dela, dokler je tukaj mezdno gibanje, na kar se je shod zaključil ob pol dvanajsti uri dopoldne.

Ptuj. V nedeljo dne 11. marca 1923 se je vršil dobro obiskani shod lesnega delavstva iz Ptuja in okolice. Poročal je sodr. Bradeško iz Ljubljane o sedanjem položaju lesnega delavstva in o pomenu organizacije. Nadalje je poročal sodr. Štrukelj iz Maribora o pomenu obratnih zaupnikov in je priporočal, da si takoj izvolijo druge. Delavstvo se je pritoževalo, da parna žaga »Witzl« noče upošte-

vati, kljub predpisu inšpekcije, da mora plačevati nadure s 50 odstotki, zato pozivljamo inšpekcijo dela v Mariboru, da podjetnika strogo kaznuje. Nadalje priporočamo, da se delavstvo še bolj oklene svojih organizacij, ker le skupno bomo premagali nakane podjetnikov.

Mislinje. V nedeljo dne 25. marca t. l. se je vršil ob 2. uri popoldne v prostorih gostilne gospe Šmidhofer dobro obiskan shod lesnega delavstva tvrd-e Art. Perger, na katerem je tov. Tokan v obširnem govoru razlagal sedanje razmere. Shod samnasebi je bil nujno potreben, kajti prav nič čudnega ni, da mnogi izmed drugače trdnih mož tišči pod uprav suženskim jarmom k tlom tilnik. Preveč je trpljenja, preveliko je pomanjkanje in pravcatega stradanja teh ljudi pod krutim režimom in brezobzirnim izkoriščanjem nemškonalnega kapitalista. Niti v predvojni ni bilo hujše, ko so vladali po kraju nemški valpeti avstrijskega režima! Razni sekvestri so veliko pripomogli k sedanjemu neznosnemu stanju. Sami so hodili k Pergerju v goste, na lov, dali so si delati pohištvo, za katero niti transporta v Maribor niso plačali iz svojega. Skratka, vladalo je ves čas neko razmerje, o katerem se pravi, da roka roko umiva. Tako je šla pšenica v klasje Pergerju in sekvestrom — na račun trpinčene delavske pare. Vršilo se je že nešteto razprav in komisijskih ogledov, Perger je pa stiskal na vse to in stiska še danes v žepu figo. Ni je oblasti, ki bi z železno pestjo tresčila vmes ter napravila konec vnebovpijočim krivicam, ki se gode slovenskemu človeku. Prav, da je sodrug Tokan pokazal obupanim trpinom smer, ki se je je treba držati. Kakor povsod drugod, velja tudi za trpine v Mislinjih, da si mora proletarijat pomagati sam. Govoril je na shodu tudi še s. Kranjc. Pa da se ne pozabi! Iztakniti je treba vsaj en dokaz neprekosljive iznajdljivosti g. Pergerja in njegovega famulusa Hübnerja. Nekoč se je Perger obvezal, da bo izravnava plače po zgledu neke druge tvrdke. Dotična tvrdka je letos zvišala plače svojemu delavstvu za 15%; tudi Perger je začetkom marca zvišal svojemu delavstvu plače, toda ne za 15, temveč samo za 10%, zato pa delavcem odvzel deputatno kurjavo! Kar jim je torej na eni strani dal, jim je na drugi strani zopet vzel. Ali ni to ob sedanji neznosni draginji višek domišljave prepotence? Z ozirom na vse to je shod sklenil, predložiti novo regulacijo ter je osrednje društvo lesnih delavcev storilo že tozadevne korake. Radovedni smo, kakšno stališče bodo oblasti to pot zavzele.

Kultura.

Druga številka kulturnega mesečnika „K r e s“ je izšla in prinaša sledečo vsebino: Ernest Titan: Na praznik. Tone Seliškar: Čuvar vojaških grobov. Joško Krošelj: Svobodni morilci. Sužnji. Čulkovski:

Hohot smrti. Angelo Cerkvėnik: Mariška. (Nadaljevanje.) Vladimir Solovjev: Krist je vstal! Vinko Mōderndorfer: Kmet je oral na treh žebļjev. Čulkovski: Leonid Andrejev. P. Mulford: Materialist in idealist. Aforizem. C. K.: Pregled svetovnega delavskega telovadnega in športnega gibanja v II. polletju 1922. — Kronika. — Listnica urednišva. — Sezite po „Kresu“!

Ljubljana. Vse naše tovariše lesne delavce v Ljubljani in okolici obveščamo, da se je osnovala „Delavska visoka šola“. Namen delavske visoke šole je, seznaniti široke kroge delavstva o vseh panogah zlasti gospodarskega in socialnega življenja. Prvo predavanje se bo vršilo v nedeljo dne 15. aprila t. l. ob 9. uri dopoldne v univerzitetni dvorani bivšega deželnega dvorca na Kongresnem trgu. Predaval bo g. dr. Osvald o temi „Kulturni pomen dela“. Vsem ljubljanskim in okoličanskim lesnim delavcem nujno priporočamo, da se za predavanja delavske visoke šole zanimajo ter jih pridno posečajo.

Agitirajte za organizacijo in razširjajte naš tisk!

Socialni pregled.

Čehoslovaška. V čehoslovaškem parlamentu je bil podan inicijativen predlog za uvedbo dopustov stalnim delavcem. Po tem predlogu bi dopusti znašali 8 do 12 dni v letu. Kdaj pridemo mi v Jugoslaviji tako daleč?

Češkoslovaška republika je tekom svojega obstoja izdala na podporah brezposelnim delavcem in za zasilna dela, ki naj bi brezposelnost omilili leta 1919. Kč 259,497.893, 1920. Kč 95,874.857, 1921. Kč 79,663.393, 1922. Kč 220,304.693. Skupaj torej Kč 655,340.837. Po poselnem zakonu imajo vsa močnejša industrijska podjetja, banke in trgovine dolžnost zase kakor tudi za svoje uslužbence graditi lastne stanovanjske hiše. Vlada sama tudi z denarnimi podporami pospešuje privatno gradbo stanovanjskih hiš. Da se omili draginja, znižuje češkoslovaška vlada prevozne cene za življenjske potrebščine na železnicah. Potom primernih odredb nastopa proti navijanju cen za kože, proti podraževanju tekstilnega blaga itd. Vlada nastopa proti kartelom in zaščitnim zvezam industrije, v kolikor ovirajo znižanje cen. V Pragi in velikih industrijskih krajih se zgrade ledenice in hladilnice; zdravniške, lekarniške, notarske in odvetniške tarife se znižajo; zakon proti oderuštvi se izpopolni. In pri nas? Pri nas v Jugoslaviji za take stvari »nema vremena — nema para«!

Razno.

Vsem podružnicam „Svobode“. Osrednji odbor Splošne delavske izobraževalne zveze „Svobode“ za Slovenijo v Ljubljani sklicuje na nedeljo 22. aprila ob pol 9. zjutraj v mestno zborovalno dvorano na magistratu v Ljubljani IV. redni delegacijski zbor z dnevnim redom: 1. Otvoritev delegacijskega zbora; 2. verificiranje mandatov; 3. poročilo odbora: a) tajnika, b) blagajnika; 4. poročilo nadzorstva; 5. sprememba zvezinih pravil; 6. sprememba podružničnih pravil; 7. volitev novega odbora in nadzorstva; 8. slučajnosti. Udeležbo na občnem zboru imajo vse podružnice, ki so izpolnile svoje obveznosti do zveze. Na vsakih sto članov pride en delegat. Začeto število se smatra za polno. Za delegiranje je mero dajno število članstva, za katero so posamezne podružnice poravnale zvezi vse obveznosti do 1. marca t. l.

Osrednji odbor.

Razpust Osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Izpostava I. in II. v Ljubljani (preje Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani in Železničarska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani). Na podlagi zakona o zavarovanju delavcev in sklepa ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu z dne 23. februarja 1923 sta bili gornji inštituciji, ki sta od leta 1919 naprej izvrševali nezgodno zavarovanje delavcev (železničarjev in rudarjev) v Sloveniji in Dalmaciji z dnem 18. marca 1923. razrešeni svojih dolžnosti in je njih sedanji (likvidacijski) delokrog prešel v pristojnost Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Radi tega je vse dopise in pošiljatve, ki bi se imele naslavlјati bodisi na bivšo Začasno delavsko zavarovalnico zoper nezgode v Ljubljani, ki je od 1. julija 1922 nosila naziv „Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, Izpostava I, v Ljubljani“ bodisi na bivšo „Železničarsko zavarovalnico zoper nezgode v Ljubljani“, ki je od 1. julija 1922 nosila naziv „Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, Izpostava II, v Ljubljani“ od sedaj naprej pošilјati na naslov: Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Preradovičeva ulica, broj 44 I. O tem se obveščajo vsi delodajalci in delojemalci, ki so bili dosedanji člani imenovanih zavodov.

Italija. V prvi polovici meseca marca t. l. je v Italiji stopil v veljavo zakon o 8 urnem delavnem času. Drugod, kakor vidimo 8 urni delovni čas uvajajo, pri nas pa v »napredni« Jugoslaviji ga hočejo po vsej sili odpraviti. Delavstvo, bodi na straži!

Lastnik in izdajatelj »Osrednje društvo lesnih delavcev«
v Ljubljani. — Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. —

Tiska tiskarna J. Blahnika nasl. v Ljubljani.